

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม 2554

SSC

Strategic Studies Center

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันพระปกเกล้า

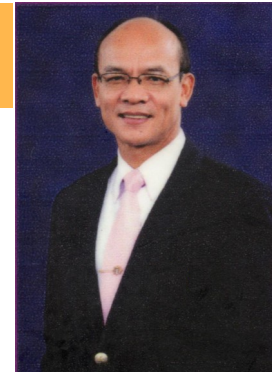
Strategic Update

SSC Activities in 2010

Editor's Note *usssนาธิการกลอง*

SSC Strategic Update ค้นหาและนำเสนอ ประเด็น ยุทธศาสตร์ชาติและ นานาชาติ(National and International strategic Issues) ที่กระทบต่อผลประโยชน์ ชาติ (National Interest) และความมั่นคงของชาติ (National Security) จากงาน การศึกษาค้นคว้าและผลสรุปการสัมมนาทางวิชาการของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบัน วิชาการป้องกันประเทศ ที่บรรดาผู้เขียนต่างหาหรืออย่างลุ่มลึกบนพื้นฐานของความ หลากหลายทางความเข้าใจและประสบการณ์ เพื่อหาว่าประเด็นความมั่นคงภายในและระหว่างประเทศมี ความสัมพันธ์และจะเกี่ยวเนื่องสู่ออนาคตทั้งใกล้และไกลของไทยและภูมิภาคอย่างไร

บทความใน SSC Strategic Update นี้ มีเจตนารมณ์อย่างแรงกล้าที่จะนำเสนอทั้งวัฒนธรรมด้านความมั่นคง ของไทยสู่ทิศทางและการเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัตที่เหมาะสม ภายใต้ย่างก้าวทางการเมืองระดับภูมิภาคของ ASEAN ในบริบทพลวัตโลก (Global Dynamism) ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเมื่อมีพลังเร้นลับ (superstition) ทางวัฒนธรรมการเมืองของไทยส่งอิทธิพลต่อพลังอำนาจของชาติด้านอื่นๆ ไม่เว้นแม้กระทั่งพลังอำนาจทางทหาร ที่ถือเป็นหนึ่งในสถาบันหลักภาคความมั่นคง จนกองทัพต้องเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปภาคความมั่นคงอย่างจริงจัง ก่อนที่ความเป็นสถาบันจะสูญหายไป ซึ่งสิ่งที่ตามมาย่อมมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมและจิตวิทยาแห่งการเปลี่ยนแปลง ทั้งบทบาทและโครงสร้างสังคม จนอาจไปไกลกว่าการขาดความเชื่อมั่นในอนาคตสู่ขั้นที่ความตึงเครียดได้กลายเป็นสภาพ เป็นความเขม็งเกลียวของสภาวะความขัดแย้งอย่างรุนแรงจนมีอาจคาดคิดทั้งภายในชาติและระหว่างชาติ

เป็นที่คาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่า SSC Strategic Update นี้จะเป็นอีกแหล่งแห่งการเสริมสร้างความเข้มแข็งทาง ความมั่นคงของคนในชาติ กองทัพ ประเทศชาติและภูมิภาคสืบไป

การปฏิรูปหน่วยงานด้านความมั่นคง :ความร่วมมือ ของกองทัพกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ในการจัดการภัยหลังอุทกภัย

อุทกภัยคือหนึ่งในภัยพิบัติที่ถือเป็นภัยคุกคามไม่ตามแบบ (Non Traditional Threat) ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์และความมั่นคงแห่งชาติอย่างมาก ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบกับภัยพิบัติโดยประสบกับภัยแล้งและตามมาด้วยอุทกภัยเป็นประจำทุกปี ซึ่งทุกภาคส่วนจะให้ความช่วยเหลือแบบแก้ปัญหาเฉพาะหน้า อย่างไรก็ตาม ภาพความช่วยเหลือทั้งระหว่างและหลังอุทกภัย ที่ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะ กองทัพ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ต่างทำหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพสะท้อนให้สังคมไทยรับทราบได้ว่า ปัจจุบันทุกภาคส่วนควรร่วมมือกันจัดการกับปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศ อย่างไรก็ตาม ด้วยธรรมชาติขององค์กรที่ต่างกันอาจจะทำให้ขาดความเหมาะสมในการจัดการในบางกรณี เช่น กองทัพ มีการจัดตั้งองค์กรที่ดี ตอบสนองเร็วแต่เข้าช่วยเหลือเฉพาะเป้าหมายหลักที่ได้รับการสั่งการโดยไม่สามารถพิจารณาช่วยเหลือเป้าหมายระหว่างทางได้ ในขณะที่ ภาคเอกชนมีระบบการจัดตั้งองค์กรที่ีโครงสร้าง และมีการนำหลักต้นทุนต่ำสุดต่อประโยชน์สูงสุดมาใช้ในด้านการขนส่งและอื่นๆ ทำให้เกิดประสิทธิภาพและความประหยัด รวมทั้งภาคประชาสังคมที่มีระบบการจัดตั้งแบบหลวม แต่มีจิตอาสาทำให้เกิดอาสาสมัครจำนวนมาก และมีความยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งหากมีการพิจารณาความร่วมมือและหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับจัดการกับปัญหาโดยนำธรรมชาติของแต่ละองค์กรมาร่วมพิจารณาจะทำให้แนวทางมีความสมบูรณ์ขึ้น

โลกปัจจุบันยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังประสบกับภาวะโลกร้อน (Global Warming) เป็นยุคที่มี ภัยคุกคามไม่ตามแบบจำนวนมาก และหลากหลายรูปแบบ เช่น การก่อการร้าย การค้ายาเสพติด ตลอดจนภัยพิบัติธรรมชาติที่รุนแรงและบ่อยครั้ง ไม่เฉพาะอุทกภัย แต่ยังมีรวมถึง สึนามิ วาตภัย ภัยแล้ง ไฟป่า ภูเขาไฟระเบิด ฯลฯ ที่สามารถเกิดขึ้นกับมนุษย์ได้ทุกเวลา การจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นจึงต้องใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เนื่องจากหน่วยงานด้านความมั่นคงไม่สามารถรับมือกับภัยต่างๆ เหล่านี้ได้โดยลำพังอีกต่อไป

การจัดการกับปัญหาใดๆ ด้วยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน จำเป็นต้องมีการแสวงหาทิศทางที่แน่นอน เพื่อจัดโครงสร้างและรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจน อันจะส่งผลให้เกิดบูรณาการในงานของทุกหน่วยไม่ให้อ้าซ้อนแต่สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างรวดเร็วและเปี่ยมประสิทธิภาพ อีกทั้งพร้อมรับมือกับทุกปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นอีกบ่อยครั้ง

ทั้งนี้ การสร้างความร่วมมือเป็นแนวคิดใหม่ประการหนึ่งของการปฏิรูปภาคส่วนความมั่นคง (Security Sector Reform-SSR) ซึ่งนานาประเทศให้ความสนใจ ที่สำคัญเป็นการสร้างองค์ความรู้จากปรากฏการณ์ทางสังคมของประเทศไทย ซึ่งหากมีความร่วมมือระหว่างกองทัพ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ก็อาจจะถือเป็นหนึ่งใน “รูปแบบอย่างไทยไทย” ในการ SSR

อนึ่ง ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา พลเอก ภูษงค์ รัตนวรรณ ผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ตระหนักในความสำคัญของความร่วมมือระหว่าง กองทัพกับภาคประชาสังคม โดยมีดำริให้ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง และ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ศึกษาและร่วมมือในเชิงวิชาการกับภาคประชาสังคมดำเนินการโครงการ “พะเยาโมเดล” ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวเป็นการดำเนินงานแบบ “Track 1.5” อันเป็นแนวทางกึ่งปฏิบัติกึ่งวิชาการระหว่าง Track 1 กับ Track 2 ที่ ผบ.สพท.ได้ดำริในการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง ทางออกประเทศไทยหลังวิกฤตพฤษภา ๕๓ ซึ่ง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศได้นำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติในเวลาต่อมา ทั้งนี้ การดำเนินงานแบบ “Track 1.5” น่าจะเป็นต้นแบบที่ดีของ SSR ต่อไป

“วิพากษ์การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 17”

ศูนย์อาเซียนศึกษา สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ โดย ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ฯ จัดการประชุมเชิงสัมมนาทางวิชาการ ครั้งที่ 1/54 เรื่อง “วิพากษ์การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 17” เมื่อวันที่ 16 พ.ย.53 เวลา 1700 - 1930 ณ ห้องเจ้าหมื่นไวย วรนาถ (ชั้น 6) อาคาร บก.สปท. โดยมี พลเอก ฤชงค์ รัตนวรรณ ผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ/ผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา เป็นประธานในการประชุม ผู้เข้าร่วมการประชุม ประกอบด้วยนักวิชาการประจำศูนย์ฯ ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายทหาร พลเรือน นักวิชาการ และสื่อมวลชน ประเด็นสำคัญจากการประชุมสรุปดังนี้

เส้นทางเดินสู่ประชาคมอาเซียน : ผลสำเร็จจากการประชุมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเวทีการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 17 ซึ่งจัดโดยเวียดนามในฐานะประธานอาเซียน ส่งผลให้ชาติสมาชิกอาเซียนต้องเร่งปฏิบัติตามแผนแม่บทในการเชื่อมโยงอาเซียนทั้ง 3 ด้าน คือ การเชื่อมโยงทางกายภาพ การเชื่อมโยงสถาบัน และการเชื่อมโยงในระดับประชาชน อีกทั้งยังส่งเสริมกรอบความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม การหยิบยกประเด็นปัญหาทะเลจีนใต้ให้กลายเป็นปัญหาหลักของอาเซียน การติดตามความคืบหน้าการปฏิบัติตามแผนโดยให้เลขาธิการอาเซียนรวบรวมผลการดำเนินงานของอาเซียนในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา รวมทั้งการเร่งรัดให้ชาติสมาชิกปฏิบัติตามกฎบัตรอาเซียนและผลักดันให้เกิดการปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมการฟื้นตัวภายหลังวิกฤตการเงินโลก เพื่อขับเคลื่อนอาเซียนให้ก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งในปี 2558

อุปสรรคและความท้าทายของอาเซียน : ภายหลังจากการรวมเป็นประชาคมอาเซียนอาจจะต้องเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่และบริบทความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง รวมถึงข้อจำกัดและปัญหาภายในของอาเซียนเอง ดังนั้นอาเซียนควรมีแนวทางในการบริหารจัดการที่เหมาะสมและเป็นเอกภาพ โดยคำนึงถึงดุลยภาพที่เหมาะสมในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจเพื่อที่จะรับมือกับความท้าทายในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้หากอาเซียนสามารถปรับตัวและดำเนินยุทธศาสตร์เพื่อบูรณาการทุกมิติในเชิงลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้อาเซียนมีบทบาทที่แข็งแกร่งและก้าวสู่การเป็นแกนกลางของสถาปัตยกรรมในภูมิภาคได้อย่างแท้จริง

บทบาทและท่าทีที่เหมาะสมของอาเซียนและไทย :

อาเซียนซึ่งกำลังปรับตัวไปสู่ความเป็นประชาคมควรส่งเสริมกรอบความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาในทุกภาคีให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว เพื่อให้อาเซียนมีศักยภาพเพียงพอและสามารถที่จะต่อรองกับประเทศมหาอำนาจต่างๆ ได้ อย่งไรก็ตามขนาดของกรอบความร่วมมือที่เหมาะสมจะเอื้อต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของอาเซียนในภาพรวม ทั้งนี้ ควรเร่งขับเคลื่อนการดำเนินงานใน 3 เสาหลัก เพื่อเชื่อมโยงสู่การเป็นประชาคมที่แข็งแกร่งและตระหนักถึงการกำหนดทิศทางที่เหมาะสมภายหลังการรวมตัวแบบบูรณาการ อีกทั้งไทยควรรู้เท่าทันบริบทความมั่นคงในภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงจากอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจโดยกำหนดยุทธศาสตร์ในการเกี่ยวพันอย่างสมดุลเพื่อผูกโยงประโยชน์ร่วมกันอย่างแนบแน่น รวมทั้งเร่งเสริมสร้างภาวะเสถียรภาพทางการเมืองและพัฒนาเศรษฐกิจในเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความไว้วางใจ ดึงดูดความสนใจ และความเชื่อมั่นจากมิตรประเทศ ซึ่งหากไทยวางบทบาทเป็นผู้นำในภูมิภาคได้อย่างเหมาะสมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ย่อมจะเอื้อประโยชน์ต่อไทยในฐานะผู้ถ่วงสมดุลในภูมิภาค อนึ่งควรบรรจุเนื้อหาวิชาหลักสูตรอาเซียนให้แก่หน่วยงานการศึกษาทุกระดับทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และกองทัพ เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนและเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับทั้งผลประโยชน์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

